УДК 336.22: 336.1

О. В. Богер,
аспірант, Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана, м. Київ

ЗМІНИ У ПОДАТКОВОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ ТА СТИМУЛИ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

O. Boger,
postgraduate, Kyiv National Economic University named by Vadym Hetman, Kyiv

CHANGES IN UKRAINIAN TAX LEGISLATION AND INCENTIVES FOR INNOVATION

Стаття розкриває питання стосовно реформування податкового законодавства. Податковий кодекс України з новими змінами вступає в силу з 01.01.2015 року, а отже, питання його аналізу особливо активізувалися на початку поточного року. Реформування податкового законодавства не могло не позначитися на загальному економічному становищі суб'єктів господарювання і в тому числі на діяльності інноваційних підприємств.

У статті проводиться аналіз змін податкового законодавства та пов'язаних з ним нормативно-правових актів, оцінка ймовірних наслідків для стану української економіки та сфери інновацій, а також проведений порівняльний аналіз українського податкового законодавства з європейським досвідом.

Матеріали статті розкривають актуальні питання податкового реформування в Україні, де запропоновані рекомендації з огляду на проблеми та перспективи розвитку інноваційної економіки.

The article under review discloses the tax law reforming issues. The Tax Code of Ukraine with the new changes came into force on 01.01.2015, therefore, the questions of its analysis have been especially active in the beginning of the year. Reforming the tax legislation could not affect the general economic situation of businesses, and including the innovative enterprises activity.

The article analyses the changes in tax law and related legal acts, the assessment of the likely consequences for the Ukrainian economy and innovation, and the Ukrainian tax legislation with the European experience comparative analysis.

The article reveals the urgent issues of the tax reform in Ukraine, where the recommendations are proposed in view of the problems and prospects of development of innovative economy.

Ключові слова: податкове законодавство, Податковий кодекс України, діяльність інноваційних підприємств, податки в ЄС.

Key words: tax legislation, the Tax Code of Ukraine, innovation enterprises activity, tax.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Оподаткування — один із найважливіших засобів фінансового забезпечення діяльності країни. Враховуючи складну політичну, економічну та соціальну ситуацію, яка склалася в Україні, державний апарат управління, згідно з [1], прийняв рішення про реформування податкового законодавства. Враховуючи дефіцит Державного бюджету України та брак кредитних коштів, проведені популярні адміністративні заходи податкової політики.

Основним завданням податкової реформи 2015 року в Україні є забезпечення наповненості бюджету та приведення податкової системи у відповідність до європейських стандартів. Основні аспекти реформування податкової системи полягають у зміні структури податкових надходжень та розширенні бази оподаткування.

У таблиці 1 проведений SWOT — аналіз податкового законодавства України зі внесеними змінами від 01.01.2015 року з оцінкою ймовірних наслідків для інноваційної сфери.

Скорочення кількості загальнодержавних податків та зборів із 23 до 11 може призвести як до позитивних, так і до негативних наслідків. Необхідний певний час та фінансові витрати для адаптації систем бухгалтерського обліку до нових норм, як для суб'єктів господарювання так і для податкових адміністрацій. В подальшому, зменшення кількості податків і зборів зменшать загальний рівень витрат та часу на обробку та збір даних, а також є умовою переходу до єдиних європейських стандартів. Аналогічні наслідки характерні і для нових змін стосовно адміністрування ПДВ — оптимізація податкової політики підприємства та держави.

Галузь сільського господарства має певні особливості складу витрат. Перехід до 4-ї групи матиме деякі негативні наслідки для суб'єктів господарювання з низькими оборотами. Для фірм, які міцно закріпилися на ринку нові умови роботи будуть, скоріше, більш вигідними. Одночасне підвищення розмірів плати за землю будуть обмежувати підприємницьку діяльність, у тому числі інноваційну.

Зменшення ставки ЄСВ та продовження терміну податкових канікул до 01.01.2016 р. для підприємств має стимулювати інноваційну діяльність. Є ймовірність того, що на підприємствах із значним фондом оплати праці необхідно буде переглянути розміри заробітної плати.

Підвищення максимального порогу доходу до 300 тис. грн. (в 2 рази) для платників єдиного податку є обов'язком елементом реформування умов спрощеної системи оподаткування. Враховуючи зростання цін та девальвацію гривні, державні органи влади вимушені переглянути ті розміри ставок, які виражаються у абсолютних величинах.

Таблиця 1. Зміни податкового законодавства України 2015 р.

Зміни, що можуть стимулювати інноваційну діяльність	Зміни, що можуть обмежувати інноваційну діяльність
Скорочення кількості загальнодержавних податків та зборів із 23 до 11	Запровадження додаткового імпортного збору на 12 місяців
Зменшення ставки єдиного соціального внеску (ЄСВ) для підприємств з заробітною платою в 3 рази більше від мінімальної	Система електронного адміністрування ПДВ
Галузь сільського господарства переходить до 4-ї групи платників єдиного податку. Зростання ставок для сільськогосподарських виробників в залежності від категорії земель, розмір плати за які зріс майже в 3 рази	Галузь сільського господарства переходить до 4-ї групи платників єдиного податку. Зростання ставок для сільськогосподарських виробників в залежності від категорії земель, розмір плати за які зріс майже в 3 рази
Чистий дохід яких за звітний період не перевищує 3 млн грн.	Відмінені більшість пільг, які застосовувались стосовно податку на прибуток підприємств. Відмінені пільгові ставки для: сфери ІТ – 5%, пріоритетних інвестиційних проектів – 0%
Система електронного адміністрування ПДВ	Скорочення кількості загальнодержавних податків та зборів із 23 до 11
Для платників єдиного податку підвищується до 300 тис. грн. (в 2 рази) максимальний поріг доходу, що дозволяє обирати І групу єдиного податку та зменшуються майже в 2 рази відсоткові ставки єдиного податку з 3(5)% до 2% – у разі сплати ПДВ; з 5(7)% до 4%	Збільшення ставки податку на доходи фізичних осіб (ПДФО) для доходів, які перевищують 10-ти кратний розмір мінімальної заробітної плати від 17% до 20%

Джерело: складено автором за [1], [2], [3], [4], [5], [6], [7], [8], [12].

Найважливішим негативним аспектом нових змін у податковому законодавстві є відміна більшості пільг, які застосовувались стосовно податку на прибуток підприємств. Відмінені пільгові ставки для: сфери ІТ — 5%, пріоритетних інвестиційних проектів — 0%.

Загалом, зміни, які відбулися в податковому законодавстві України охоплюють більш широке коло інтересів, і в першу чергу стосуються фізичних осіб та врегулювання пропорційного розподілу розміру податків між платниками.

Так, окрім змін, які впливають на інноваційну сферу, виділимо такі:

— Впровадження податку на нерухоме майно. Нерухоме майно, житлове та нежитлове, ставка до 2 % від мінімальної зарплати за 1 кв. м, раз на рік. Не оподатковують квартири до 60 кв. м та будинки до 120 кв. м.

Наприклад, в ЄС нерухоме та інше майно підлягає оподаткуванню на постійній основі щорічно в залежності від оціночної вартості майна [9].

— Запровадження акцизного податку з реалізації через роздрібну торговельну мережу алкогольних напоїв, тютюнових виробів та палива. Розширений перелік платників акцизного податку. Ставка податку встановлюватиметься місцевими органами влади у розмірі від 2% до 5% від обсягу реалізації. Введений акцизний податок на електроенергію та окремі моторні транспортні засоби. До нового переліку додали платників: суб'єкти господарювання роздрібної торгівлі, що здійснюють реалізацію підакцизних товарів; оптові постачальники електричної енергії; виробники електричної енергії, які мають ліцензію на право здійснення підприємницької діяльності з виробництва електричної енергії і продають її поза оптовим ринком; власники вантажних транспортних засобів, які ввозяться на митну територію України і переобладнуються в легкові автомобілі.

— Податок на обіг лотерей, який сплачуватиметься не із суми виграшу, а із суми обороту.

— Податок на розкішні автомобілі (25 000 грн. на рік) — об'єм двигуна понад 2,5 тис. см^3 — для дизельного двигуна, 3 тис. см^3 — для бензинового двигуна, та вік яких не перевищує 5 років.

Наприклад, в ЄС основними податками стосовно транспортних засобів є: збір реєстрацію транспортного засобу та стосовно забруднення навколишнього середовища. На сьогоднішній день існує проблема подвійного оподаткування власників транспортних засобів, які мігрують у межах ЄС [10].

— Збільшення збору до пенсійного фонду при купівлі валюти з 0,5% до 2%, але цей збір ліквідовано для безготівкових операцій. Збільшення розміру збору дозволить врегулювати попит на готівкову іноземну валюту та збільшити надходження до Державного бюджету України.

— Продовження військовий збору, який діятиме до набрання чинності рішенням Верховної Ради України про завершення реформи Збройних Сил України". Враховуючи складну політичну, економічну та соціальну проблеми, військовий збір є одним із заходів наповнення бюджету. Розширилась база оподаткування — тепер об'єктом оподаткування є всі доходи фізичних осіб.

— Відсутність вимоги про одноразове декларування грошових коштів, майна та валютних цінностей фізичних осіб.

Нововведеннями 2015 року вдосконалено положення чинного законодавства в частині податку на прибуток, ПДВ, податку на доходи фізичних осіб, акцизного податку, плати за користування надрами. Зокрема прийнятими змінами скасовано низку пільг щодо оподаткування податком на прибуток та ПДВ, які були передбачені до 1 січня 2020 року згідно зі ст. 154 та пунктами 15-21 підрозділу 4 розділу XX Податкового кодексу України в редакції 2010 року, впроваджено систему електронного адміністрування ПДВ, яка дасть змогу скоротити можливості для зловживання, створить умови для унеможливлення отримання незаконного бюджетного відшкодування, збільшить надходження до бюджету, розширено базу оподаткування акцизним податком, зокрема за рахунок альтернативних видів палива, запроваджено новий загальнодержавний збір — військовий, змінено порядок оподаткування пасивних доходів.

Очевидною перевагою зазначених змін є те, що вони сприятимуть створенню умов для збільшення надходжень до бюджету, забезпеченню справедливості в оподаткуванні, а також фінансової стабільності.

Негативними наслідками податкового реформування 2015 року можуть стати:

— збільшення корупційної складової;

— приховування реальних доходів громадян;

— зловживання з боку фізичних осіб (у тому числі заможних верств населення), які направлені на зменшення бази оподаткування;

— нова система оподаткування рухомого та нерухомого майна може спричинити застосування нових схем уникнення та ухилення від податків.

Скасування більшості пільг, у тому числі для інноваційної сфери має позитивну і негативну сторони. Очевидними негативними наслідками змін будуть: зменшення інвестицій, падіння інноваційної активності, згортання або об'єднання деяких на-

прямків інноваційної діяльності, та інші. Стосовно скасування пільг, постійно йдуть дискусії. Враховуючи високу корупційну складову у органах державної влади, ефективність надання пільг для активізації економічної діяльності викликають великі сумніви. Альтернативою можуть бути прямі державні інвестиції на розвиток пріоритетних програм розвитку.

Враховуючи дефіцит Державного бюджету України, передбачається скорочення видатків на сферу R&D — 1,7% від ВВП, стаття 34 [11].

Вважаємо необхідним переглянути зміни до податкового законодавства у напрямку:

— спрощеної системи оподаткування, статті 292-1, 293 ПКУ — дати можливість підприємствам сільського господарства самостійно обирати групу оподаткування і поступово переходити на ту, яка буде відповідати реальними фінансовими показниками;

— відмінити воєнний податок, який може підвищити соціальну напруженість серед незахищених верств населення;

— у статті 350 ПКУ: збільшити повноваження податкової міліції для перевірки на відповідність задекларованого рухомого та нерухомого майна реальним даним.

ВИСНОВКИ

Першочерговими завданнями реформування Податкового кодексу України 2015 року були: забезпечення та збільшення надходжень до Державного бюджету України, приведення податкової системи до європейських стандартів та врегулювання поточних проблем адміністрування податків.

Прийняття нових змін податкового законодавства, повинно дати можливість:

— вирівняти негативне сальдо платіжного балансу, передусім за рахунок певного скорочення обсягу імпорту товарів і збалансування зовнішньої торгівлі;

— мінімізувати темпи скорочення золотовалютних резервів за рахунок зменшення їх витрат;

— забезпечити збереження та зростання надходжень до Державного бюджету України;

— врегулювати попит на готівкову іноземну валюту;

— забезпечити дію основних принципів оподаткування: справедливість, визначеність, зручність та економія.

Результати нових змін податкового законодавства повинні простежуватися вже наприкінці 1-го кварталу 2015 року.

Література:

1. Закон України "Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи" №71-VIII від 28.12.2014 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/71-19

2. Податковий Кодекс України, Закон, від 02.12.2010 №2755-VI [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/ed20101202

3. Закон України "Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України" №1621-VII від 31 липня 2014 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1621-18

4. Закон України "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування" №2464-VI від 08.07.2010 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2464-17

5. Закон України "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування" №1669-VII (1669-18) від 02.09.2014 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1669-18

6. Закон "Про заходи щодо стабілізації платіжного балансу України відповідно до статті XII Генеральної угоди з тарифів і торгівлі 1994 року" №73-VIII від 28.12.2014 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/73-19

7. Наказ Міністерства доходів і зборів України №1129 від 14.11.2014 "Про внесення змін до наказу Міністерства фінансів України від 22 вересня 2014 року №957" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1235-14

8. Закон України "Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць" №5205-VI від 06.09.2012 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5211-17

9. "Taxation trends in the European Union, 2014" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/gen_info/economic_analysis/tax_structures/2014/report.pdf

10. "Communication from the commission to the european parliament, the council and the european economic and social committee", Brussels, 14.12.2012, COM (2012) 756, final [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/other_taxes/passenger_car/com_2012_756_en.pdf

11. Закон України Про наукову і науково-технічну діяльність від 13.12.1991 № 1977-XII [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1977-12/page2

References:

1. The Law of Ukraine "On Amendments to the Tax Code of Ukraine and some other legislative acts of Ukraine on tax reform" №71-VIII of 28.12.2014, available at: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/71-19

2. The Tax Code of Ukraine №2755-VI of 02.12.2010, available at: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/ed20101202

3. The Law of Ukraine "On Amendments to the Tax Code of Ukraine and some other legislative acts of Ukraine" №1621-VII of 31.07.2014 , available at: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1621-18

4. The Law of Ukraine "On the collection and accounting of a single fee for obligatory state social insurance" №2464-VI of 08.07.2010, available at: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2464-17

5. The Law of Ukraine "On the collection and accounting of a single fee for obligatory state social insurance" №1669-VII (1669-18) of 09.02.2014, available at: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1669-18

6. The Law of Ukraine "On measures to stabilize the balance of payments of Ukraine in accordance with Article XII of the General Agreement on Tariffs and Trade 1994" № 73-VIII of 28.12.2014, available at: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/73-19

7. The Order of the Ministry of income and fees in Ukraine of 11.14.2014 №1129 "On amendments to the Ministry of Finance of Ukraine on September 22, 2014 №957", available at: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1235-14

8. The Law of Ukraine "On stimulate investment in priority sectors of the economy to create new jobs" № 5205-VI of 06.09.2012, available at: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5211-17

9. "Taxation trends in the European Union, 2014", available at: http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/gen_info/economic_analysis/tax_structures/2014/report.pdf

10. "Communication from the commission to the european parliament, the council and the european economic and social committee", Brussels, 14.12.2012, COM (2012) 756, final, available at: http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/other_taxes/passenger_car/com_2012_756_en.pdf

11. "Law of Ukraine "On scientific and technical activity" № 1977-XII of 13.12.1991, available at: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1977-12/page2

Стаття надійшла до редакції 28.01.2015 р.